

U2022/02386

BTH1 2022/198

Analys av utbildningsutbud för livslångt lärande och omställning - Blekinge Tekniska Högskola

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Livslångt lärande vid BTH	3
BTH:s utbildningsutbud	5
<i>Program</i>	<i>5</i>
<i>Kurspaket</i>	<i>6</i>
<i>Fristående kurser</i>	<i>6</i>
<i>Uppdragsutbildning.....</i>	<i>7</i>
Befintligt utbuds relevans för omställningsstudiestödet	8
<i>Avvägning för arbetsmarknadens behov</i>	<i>8</i>
<i>Avvägning mellan program och kurser</i>	<i>8</i>
<i>Avvägning mellan campus och distans.....</i>	<i>9</i>
<i>Avvägning mellan studier på heltid och deltid.</i>	<i>10</i>
Planerat utbildningsutbud för livslångt lärande och omställning	11
Resultat från dialoger med andra aktörer	12

Bakgrund

Regeringen har gett statliga universitet och högskolor i uppdrag att mot bakgrund av införandet av ett nytt omställningsstudiestöd analysera sina utbildningsutbud, både avseende innehåll och inom vilka former utbildningarna ges. Syftet är att tillgängliggöra de kurser och utbildningar som riktar sig mot redan yrkesverksamma.

Livslångt lärande vid BTH

BTH har tagit fram en intern definition, syfte och målsättning med livslångt lärande för att kunna realisera högskolans profil och utbildningsutbud på ett så effektivt sätt som möjligt mot redan yrkesverksamma.

Definition

Livslångt lärande vid BTH innebär att kunna möjliggöra för yrkesverksamma att utveckla kunskap och kompetens under hela livet och erbjuda utbildning för framtida konkurrenskraft till näringsliv och andra delar av omgivande samhälle.

Syfte

Vid BTH är livslångt lärande en naturlig del av målsättningen att erbjuda attraktiva professionsinriktade utbildningar som fokuserar på samhällets behov och utmaningar och genomförs i nära samverkan med omgivningen.

Förändrade förutsättningar på arbetsmarknaden, där människor i högre utsträckning kommer att behöva omskola eller vidareutbilda sig, innebär att högskolans utbildningsutbud måste kunna svara mot även yrkesverksammas efterfrågan och arbetsmarknadens behov av kompetensutveckling för personal.

Målsättning

För att säkerställa att BTH har ett synligt erbjudande inom livslångt lärande ska alla utbildningsområden vid BTH ha en tydlighet i vad erbjudandet kan vara inom livslångt lärande.

För att säkerställa att BTH har ett erbjudande som möter regionala och nationella behov ska BTH ha ett nära samarbete med det regionala omgivande samhället om behovet av kompetensutveckling.

Realisering

Fokus för livslångt lärande vid BTH ska ligga på att erbjuda utbildning på avancerad nivå utifrån högskolans utbildningsområden. BTH:s erbjudande inom livslångt lärande består av fristående kurser, uppdragsutbildning samt utbildningsinsatser i samverkan.

Fristående kurser

Som en teknisk högskola som bedriver professionsinriktade utbildningar är utgångspunkten att hela högskolans utbud av fristående kurser passar och ska passa inom ramen för det livslånga lärandet. Avvägning av studietakt, omfattning och studier på campus eller distans görs för att möta studenternas efterfrågan.

Högskolans fristående kurser på avancerad nivå passar omgivande samhälles behov av kompetensutveckling för yrkesverksamma inom de utbildningsområden som BTH utbildar studenter till det vill säga inom: ingenjörutbildningar, datavetenskap, digitala medier, högskoleförberedande utbildningar, industriell ekonomi, hållbarhet och ledarskap, marin teknik och maskinteknik, mjukvaruutveckling, planeringsarkitekt och spelteknik.

Uppdragsutbildning

Uppdragsutbildning kan efterfrågas både regionalt och nationellt. BTH ska vara medvetna om att högskolan inte alltid kan möta efterfrågan med de resurser som finns tillgängliga men samtidigt vara öppna med den kunskap och kompetens som finns vid högskolan.

Högskolans erbjudande av uppdragsutbildning ska vara en tydlig representation av den kompetens som finns på högskolans institutioner. Uppdragsutbildning ska dock inte ske på bekostnad av att kunna ge ordinarie utbildningsutbud.

Utbildningsinsatser i samverkan

Utbildningsinsatser i samverkan är en enklare informell form av utbildning som ges av personal från BTH. Utbildningen är varken fristående kurs eller uppdragsutbildning utan exempelvis kortare informella insatser som ges av forskare på inbjudan av extern part.

BTH:s utbildningsutbud

Utgångspunkten för analysen av innehållet i BTH:s utbildningsutbud och formerna för detta är de program, kurspaket, fristående kurser samt uppdragsutbildning som ges under 2022 samt som planeras att ges under 2023.

Program

För att skapa ett levande campus består BTH:s programutbildningsutbud till största delen av campusutbildningar som kompletteras med ett antal distansutbildningar för att erbjuda flexibilitet och breddad rekrytering. Längre utbildningsprogram erbjuds endast i campusversion då lärosätet har ett begränsat anslag vilket gör att högskolan behöver prioritera campusstudenter för att erbjuda en stimulerande studiemiljö med tillräckligt många studenter.

Huvuddelen av högskolans studenter läser på grundnivå där majoriteten av kurserna ges på svenska. Program på avancerad nivå utgår från lärosätets starka forskningsområden och säkerställer att högskolan har miljöer med både utbildning och forskning.

Då huvuddelen av högskolans utbildningsprogram utgörs av professionsutbildningar ges endast ett mindre antal utbildningar på distans. Exempel på de senare är två av magisterprogrammen, MBA-programmet och magisterprogrammet i Software Engineering, som ges på distans med såväl svenska som internationella studenter och är inom teknikområdet. Dessa program är också exempel på de program som ges på halvfart (50 %).

Ort	Nivå	Takt
Campus, 79%	Grundnivå, 61%	Helfart, 88%
	Avancerad nivå, 39%	
Distans, 21%		Halvfart, 12%

Figur 1. Fördelning av BTH:s programutbud under 2022 på nivå, ort och studietakt

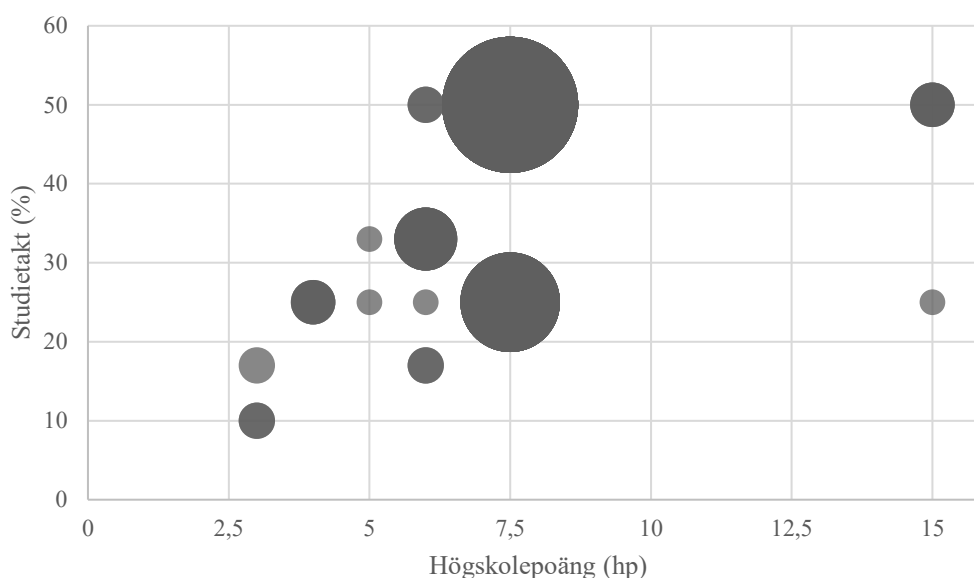
Kurspaket

Högskolan har under de senaste tre åren kunnat utöka sina utbildningsplatser inom fristående kurser och kurspaket riktade framför allt mot yrkesverksamma. Kurspaketen är en sammansättning av ett antal enskilda kurser med syftet att öka kunskapen inom ett visst område och vänder sig både till nybörjarstudenter och till de som redan har en examen, för kompetensutveckling.

Det är främst inom de tekniska områdena som högskolan märkt att det finns en stor efterfrågan på kurspaket. I samverkan med omgivningen, i första hand industrin, har kurser lämpliga för kompetensutveckling utvecklats. Detta har främst initierats inom områden som programvaruteknik och IT-säkerhet men även i andra sammanhang exempelvis för smart industri och hållbar utveckling. Exempelvis kan nämnas att fyra av kurspaketen motsvarar innehållet i utbildningsprogrammet Produktutveckling 120 hp men ges på halvfart med syftet att lättare kombinera studier med yrkesliv.

Fristående kurser

Utbudet av fristående kurser och antal platser på dessa har ökat de senaste åren vid BTH för att möta en ökad efterfrågan inom det tekniska området där det finns ett stort kompetensutvecklingsbehov i samhället. Andelen fristående kurser av det totala utbildningsutbudet minskade fram till 2017, då det låg på cirka 10 %, och har sedan dess ökat. Det långsiktiga målet för högskolan är upp emot 20 % fristående kurser av det totala utbildningsutbudet.

Figur 2. Fördelning av BTH:s fristående kurser under 2022 på studietakt och högskolepoäng.

I stort sett samtliga av de fristående kurser som ges vid BTH under 2022 och planeras för 2023 kan anses anpassade för livslångt lärande och omställning där majoriteten av kurserna går på halvfart (50 %) eller kvartsfart (25 %) med en omfattning på 7,5 hp. Kurserna ges främst i distansform för att öka målgruppen och ge fler möjlighet att ta del av den utbildning som finns vid lärosätet.

Högskolan har noterat att prestationsgraden för fristående kurser är betydligt lägre än för programkurser och kan till stor del anses bero på att största delen av dessa kurser ges på distans med syftet livslångt lärande. Då flera av studenterna är yrkesverksamma och läser kurserna inom ramen för sin tjänst innebär detta att de kan vara mer intresserade av kunskapen än att få den examinerad.

Uppdragsutbildning

Uppdragsutbildningen vid BTH utgör en mycket liten del av grundutbildningsverksamheten och antalet registrerade helårsstudenter i uppdragsutbildning ligger generellt sett på en mycket låg nivå. BTH bedriver ingen annonserad uppdragsutbildningsverksamhet med ett fast utbud varför denna utbildningsform endast ges då det finns en efterfrågan från företag och organisationer i regionen.

	2021	2020	2019	2018
Anslagsintäkter	280 325	259 808	242 383	246 773
Avgiftsintäkter	45 323	41 388	41 889	39 633
Bidragsintäkter	10 443	19 095	10 977	11 574
Finansiella intäkter	52	86	67	241
Intäkter från beställd utbildning	5 716	2 204	3 428	4 371
Intäkter från uppdragsutbildning	2 374	1 121	164	193

Tabell 1. Intäkter till utbildning på grundnivå och avancerad nivå uppdelat på intäktslag (i tkr).

Utbildningarna som ges under 2022 är främst inom hälsa och vård där det i huvudsak inneburit en vidareutbildning inom endoskopi som riktar sig till sjuksköterskor från hela landet och en utbildning inom grundläggande anatomi och fysiologi. BTH ser en fortsatt efterfrågan från regionen på uppdragsutbildning inom hälsa och vård där högskolan fortsatt kommer att kunna erbjuda kompetensutveckling på uppdragsbasis.

Begränsade lärarresurser vid högskolan gör att det i närtid inte anses vara möjligt att drastiskt utöka verksamheten för uppdragsutbildning då den inte ska ske på bekostnad av att kunna ge ordinarie utbildningsutbud. Högskolan ser ett behov av regional samordning för att uppnå en hållbar modell för uppdragsutbildning med en högre utbildningsvolym och en långsiktig planering för såväl lärosätet som för uppdragsgivande företag och organisationer.

Befintligt utbuds relevans för omställningsstudiestödet

En bedömning har gjorts av vad i högskolans utbud som är relevant för omställningsstudiestödet utifrån de avvägningar högskolan gör mellan olika former för utbildningarna avseende arbetsmarknadens behov, program/kurs, campus/distans, samt heltidsstudier/deltidsstudier.

Avvägning för arbetsmarknadens behov

Utbildningsutbudet vid BTH är utformat för att svara mot studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. BTH bedriver utbildning inom utbildningsområden där behovet av kompetens i samhället inom, IT, teknik, och vård, bedöms vara konstant eller ökande de kommande åren, till exempel av utbildade sjuksköterskor, högskole- och civilingenjörer, planarkitekter och övriga högskoleutbildade från olika IT-områden.

Högskolan har en utbildningsvolym med kvalitativ organisk tillväxt och räknar med cirka 4 000 helårsstudenter år 2030. Utbildningsutbudet planeras strategiskt och långsiktigt och säkerställer en portfölj med attraktiva och unika program och kurser som möter samhällets utmaningar och näringslivets och organisationers behov.

Högskolan gör bedömningen att inriktningen på BTH:s befintliga utbud är väl anpassat att möta det övergripande syftet med omställningsstudiestödet att stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov.

Avvägning mellan program och kurser

Programutbildningsstrukturen vid BTH utgörs huvudsakligen av professionsutbildningar såsom civilingenjörs- och högskoleingenjörsutbildningar, sjuksköterske- och specialistsjuksköterskeutbildningar samt utbildningar inom fysisk planering. Inom huvudområdena med god forskningsspets erbjuder högskolan magister- och masterutbildningar. För en breddad rekrytering ger högskolan dessutom ett antal kandidatutbildningar, ett fåtal distansutbildningar med högskoleexamen samt fristående kurspaket och fristående kurser med anknytning till ovanstående utbildningars ämnesområden. Ett förberedande program i form av tekniskt basår finns på campus och på distans.

Då programutbudet vid BTH huvudsakligen är inriktat på långa yrkesförberedande utbildningsprogram, tre-femåriga, kan detta innebära att just dessa program är sämre lämpade för studenter under omställningsstudiestöd. De

studenter under omställningsstudiestöd som väljer att påbörja längre utbildningar, såsom civilingenjörsutbildningar, skulle kunna få försämrade studiestödsvillkor under resterande tid.

Högskolan gör dock bedömningen att kursutbudet som finns i den senare delen av utbildningsprogram, såsom civilingenjörsutbildningar, skulle kunna tillgängliggöras för studenter under omställningsstudiestöd. Korta kurser på avancerad nivå som ges inom ramen för civilingenjörsprogram skulle kunna vara lämpliga för en kontinuerlig kompetensutveckling för exempelvis anställda inom IT och teknik, för att kunna uppdatera eller förnya sina kunskaper inom området.

BTH:s magister och masterprogram vänder sig i hög grad till yrkesverksamma såsom MBA-programmet, magisterprogrammet i Software Engineering, och högskolans specialistsjuksköterskeprogram, som samtliga går på distans och halvfart. Detta gör att flera av BTH:s samhällsviktiga utbildningar på avancerad nivå kan omfattas under omställningsstudiestödet.

För närvarande har högskolan en högre nivå av fristående kurser på avancerad nivå som är inriktade mot livslångt lärande. Resultatet består delvis av ett utvecklingsarbete i samverkan med omgivningen inom bland annat smart specialisering för industrin och ett KK-finansierat projekt inom specialisering för yrkesverksamma med målet att höja IT-säkerhetskompetensen bland svenska organisationer och företag. Denna typ av kurser är till sin natur väl lämpade för yrkesverksamma under omställningsstudiestödet. Det bör uppmärksammas att utökningen av dessa fristående kurser dock har lett till att prestationsgraden på avancerad nivå varit lägre än tidigare. En bieffekt av en utökad satsning mot det livslånga lärandet har varit en större risk att studerande vid högskolan inte fullföljer sina studier med en utebliven intäkt som resultat.

Avvägning mellan campus och distans

Totalt ger BTH för närvarande drygt en fjärdedel av utbildningsverksamheten på distans och har ökat antalet helårsstudenter på distans de senaste åren. Ökningen beror främst på starten av ett magisterprogram inom mjukvaruutveckling samt ett utökat utbud av fristående kurser på distans vilket möjliggjorts av de extra nationella satsningar som skett med anledning av pandemin. Utvecklingen i ett lite längre perspektiv ger mer än en fördubbling av antalet helårsstudenter på distans under de senaste fyra åren.

De program som ges på distans under 2022 utgör en femtedel av utbudet där hälften av dessa getts på avancerad nivå. Samtliga program som ges på distans har en inriktning som är lämpad för kompetensutveckling såsom specialist-sjuksköterskeprogrammen, MBA-programmet eller magisterprogrammet i

Software Engineering. Inför 2023 kommer högskolan även att ge det förberedande programmet Tekniskt basår på distans vilket är en del i att kunna erbjuda utbildning för teknisk och naturvetenskaplig kompetens och behörighet även på distans.

De fristående kurser och kurspaket som ges på distans under 2022 utgör knappt fyra femtedelar av utbudet där de kurser som ges på campus huvudsakligen utgörs av kurser i förberedande matematik och kurser för examensarbeten. Fristående kurser som ges av högskolan på distans har en hög grad av inriktning mot praktisk tillämpning och syftar mot att möta behovet av kompetensutveckling i industri och näringsliv inom exempelvis smart industri, IT-säkerhet och hållbar utveckling.

I takt med att utbudet av fristående kurser vid högskolan utökas enligt planering ökar även utbudet av utbildningsmöjligheter på distans. Det bör dock uppmärksammas att högskolan har en tydlig ambition att skapa och bibehålla ett levande campus där utbildningsutbudet till största delen kommer att bestå av campusutbildningar som kompletteras med ett antal distansutbildningar för att erbjuda flexibilitet och breddad rekrytering.

Avvägning mellan studier på heltid och deltid.

Då huvuddelen av BTH:s utbildningsutbud är långa professionsinriktade utbildningsprogram medför detta att samtliga program som ges på campus vid högskolan på både grundnivå och avancerad nivå innebär heltidsstudier (100 %). Behovet att kunna examinera studenter på professionsutbildningar i tid och i en god takt innebär svårigheter att ge högskolans program på annat än studier på heltid. Möjligheter undersöks dock att kunna tillgängliggöra delar av program till yrkesverksamma eller till studenter på andra program. Högskolan planerar att införa en så kallad 3+2-modell för lärosätets civilingenjörsprogram vilket ökar flexibiliteten i programmen genom att erbjuda flera möjliga utgångar på masternivå. I förslaget ingår även möjligheten att erbjuda delar av de avslutande masterpaketen som fristående kurser. Kurser om 6 hp på halvfart eller kvartsfart skulle vara lämpliga för yrkesverksamma och en del av högskolans utbud inom livslångt lärande.

Högskolans utbud av fristående kurser består huvudsakligen av kurser omfattande 7,5 hp som ges på halvfart (50 %) och en mindre andel som ges på kvartsfart eller lägre. Bedömningen görs att högskolan måste kunna erbjuda kurser med såväl en mindre omfattning (< 7,5 hp) som en lägre studietakt (< 50 %) för att kunna möta det behov och efterfrågan som finns hos yrkesverksamma i näringsliv och industri.

Planerat utbildningsutbud för livslångt lärande och omställning

Fram till ca 2030 räknar BTH med att växa till 4 000 helårsstudenter, varav ca en femtedel är betalande tredjelandsstudenter. Utbildningsutbudet kommer fortsatt huvudsakligen att bestå av campusförlagda utbildningsprogram, men andelen distansutbildningar och utbudet av fristående kurser och kurspaket har utökats genom de speciella satsningar som gjorts nationellt 2020–2021.

Söktrycket till BTH:s utbildningar har ökat markant under denna period, och det är högskolans ambition att fortsätta att erbjuda en betydande andel utbildning på distans och i mindre kurspaket. Detta både för att stärka högskolans bidrag till det livslånga lärandet och för att minska tröskeln till att påbörja nya studier. På så sätt kan BTH bredda deltagandet i högskolans program och får förutsättningar till en mer balanserad och jämställd studentpopulation.

Det bör nämnas att de utbildningar för livslångt lärande som högskolan har tagit fram under 2020 och 2021 generellt har fått mycket bra söktryck. BTH har goda förutsättningar att fortsatt kunna bidra inom områden som digitalisering, hållbarhet, smart industri och IT-säkerhet; där industri och samhälle står inför stora omställningar. Utöver högskolans fokus på IT och teknik med civilingenjörsutbildningar och masterutbildningar där det finns spetskompetens inom forskningen, kan nämnas BTH:s utbildningar i hälso- och sjukvård, strategisk hållbar utveckling samt fysisk planering. Kompetensutbildningsbehovet inom vården bedöms som stort och högskolans utbildningar till specialistsjuksköterska eller magisterutbildning i omvårdnad är väl lämpade för det nya omställningsstudiestödet. Behovet av metodikstöd för företag och andra organisationer som vill arbeta strategiskt med hållbar utveckling på ett sätt som stärker den egna organisationen bedöms också som högaktuellt. Det finns även ett sedan länge ett påtalat och stort behov av fortbildning för landets aktiva planeringsarkitekter, arkitekter och fysiska planerare liksom ett behov av arenor för utbyte av erfarenheter mellan kommuner, statliga myndigheter och andra aktörer, där BTH ser ett behov av en mer kontinuerlig och omfattande fortbildning på akademisk nivå.

Det bedöms finnas en god möjlighet för högskolan att ta vara på den uppbyggnad som skett under pandemiåren, och skapa en långsiktig och hållbar modell för livslångt lärande. Den höjda ambitionsnivån för livslångt lärande som satsningen på omställningsstöd innebär kommer sannolikt leda till ett ökat intresse för yrkesverksamma att satsa på fortbildning. BTH vill dock betona att det måste finnas en hållbar finansieringsmodell inte bara för de yrkesverksamma studenterna utan även för landets lärosäten. För BTH måste ambitionen att stärka

distansinslag och bredda utbildningsutbudet balanseras mot den uppbyggnad som samtidigt sker inom högskolans nya campusbaserade program som går på helfart, däribland tre-femåriga civilingenjörsprogram.

BTH:s ambitioner att möta samhällets behov inom dessa utbildningar kräver en utökad utbildningsram jämfört vad som idag är beslutat och högskolan gör bedömningen att en successiv utbyggnad av antalet helårsstudenter år 2025 behövs för att lärosätet fortsatt ska kunna svara upp mot behov och förväntningar inom flexibla utbildningar och livslångt lärande.

Resultat från dialoger med andra aktörer

BTH har vid genomförandet av uppdraget fört dialog med andra lärosäten, kommuner och region samt aktörer i näringsliv och industri om kompetensutvecklingsbehov och det nya omställningsstudiestödet. Några av de slutsatser som kunnat dra av dessa dialoger presenteras nedan.

Inom högskolesektorn finns många initiativ inom lärosäten och mellan lärosäten för att öka tillgängligheten av kurser som riktar sig mot yrkesverksamma och mot industri och offentlig sektor. Exempelvis har BTH tillsammans med andra högskolor sedan flera år tillbaka varit drivande i program finansierade av KK-stiftelsen där fortbildning och kompetensutveckling riktats mot industri och näringsliv. I anslutning till detta finns initiativ där lärosäten gemensamt utvecklat ingångar för yrkesverksamma till detta utbud, men inget bredare sektorsövergripande initiativ har tagits för att tydliggöra och förenkla för avnämare att ta del av alla lärosätens hela kursutbud. Över lag finns det redan vid Sveriges lärosäten ett stort utbud av fristående kurser på distans och med lägre studietakt som passar alldeles utmärkt för yrkesverksamma, men som det är allmänt svårt för lärosätena att nå ut med på ett bra sätt till målgruppen.

BTH har under året deltagit i dialoger med de lärosäten som driver det Vinnovafinansierade projektet "Digital ingång för högskolan inom livslångt lärande" och ser positivt på det förväntade resultatet från detta arbete att kunna erbjuda en gemensam ingång till kursutbudet inom livslångt lärande. Högskolan gör bedömningen att en gemensam ingång till kursutbud, uppdragsutbildningar och andra specialinriktade utbildningar för både företag och individer är central för att kunna tydliggöra samtliga lärosätens utbud och kompetens.

Som en del i samarbetet Lärosäten Syd (Lunds universitet, Malmö universitet, Sveriges lantbruksuniversitet, Högskolan i Kristianstad, Högskolan i Halmstad, Linnéuniversitetet och BTH) håller BTH kontinuerliga samtal med de andra lärosätena om olika samverkansmöjligheter. Ett exempel som högskolan ser positivt på är möjligheten att samverka kring uppdragsutbildning för den regionala

kompetensförsörjningen där flera lärosäten bidrar med innehåll och där företag/organisationer från flera regioner deltar.

Kopplat till ovanstående initiativ finns dock även en nödvändighet för lärosätena att få en tydlig behovsförståelse kring vilken typ av uppdragsutbildningar som efterfrågas av samhälle, industri och näringsliv samt på vilken nivå denna utbildning bör vara. Det finns utöver högskolesektorn andra utbildningsanordnare såsom yrkeshögskolor, vuxenutbildningen och konsultföretag som erbjuder utbildningar på olika sätt, där det är lämpligt att undvika konkurrens mellan aktörerna i onödan. BTH gör bedömningen att det är nödvändigt med regional samordning genom mötesplatser och kompetensförsörjningsplattformar mellan region och utbildningsanordnare för att kunna erbjuda ett sammanhållet program som riktar sig till en större målgrupp och kunna bedriva uppdragsutbildning på ett hållbart sätt över tid.